

Pedagogia speziala – en servetsch d'uffants e giuvenils che basegnan in sustegn complementar

■ La pedagogia speziala s'occupa d'uffants e da giuvenils ch'han in basegn d'accompagnament augmentà. Quests uffants e quests giuvenils vegnan sustegnids cun mesiras specificas en lur furmaziun (a partir da la naschientscha fin al 20avel onn da la vita accumulada). Els han il dretg d'ina scolaziun adattada a lur basegn e d'in sustegn tras personal spezialisà en l'educaziun prescolara pedagogic-curativa, en la pedagogia curativa da scola, en logopedia u en terapia da psicomotorica. In basegn da furmaziun spezial vegn constatà, sch'in uffant u in giuvenil è restrenschì u periclità en ses svilup u sch'el na po betg pli suandar l'instrucziun da la scola regulara senza sustegn specific. La pedagogia speziala s'occupa plinavant d'uffants e giuvenils ch'han cumprovadamain grondas difficultads en lur cumpetenza sociala ed en lur capacitat d'emprender e da prestaziun.

Scleriments e decisivns

En quasi tut ils chantuns vegnan ils scleriments fatgs dals Servetschs psicologics da scola, dals Servetschs psicologics d'uffants e da giuvenils u d'autras spezialistas e d'auters spezialists.

La dumonda, sch'in uffant ch'ha in basegn da furmaziun spezial duai frequentar ina scola regulara (scolaziun integrativa) u ina scola speziala, vegn eruida tras ina Procedura d'evaluaziun standardisada (PES). La procedura duai gidar a registrar sistematicamain differents infurmaziuns da l'uffant. En quest connex na duai ina mesira betg vegnir effectuata tras singuls caracteristicums (p.ex. in donn), mabain il basegn effectiv vegn eruid sin basa da finamiras da svilup e da furmaziun transparentas. Il scleriment vegn fatg en dus pass da process standardisads (evaluaziun da basa ed evaluaziun dal basegn). Quests pass èn puspè repartids en singuls elements e duain gidar a rimnar indicaziuns da differents funtaunas d'infurmaziun.

Tras la Procedura d'evaluaziun standardisada pon ils posts da scleriment far in giudicament cumplexiv e multidimensiunal che furma l'emprima basa per ina promoziun intenziunada en ils cunturns ch'èn previs per quai.

La Procedura d'evaluaziun standardisada vegn applitgada, sche las resursas da la pedagogia speziala ch'èn avant maun localmain na bastan betg e sche resursas supplementaras ston vegnir messas

Mintga uffant ha il dretg da vegnir promovì tenor ses basegns specifics.

FOTO BIRGITTA HOHENESTER / PIXELIO

a disposiziun per la furmaziun e per l'educaziun. Questa procedura è primarmain ina basa da decisivn per ils chantuns per ordinar mesiras rinforzadas da pedagogia speziala.

Organisaziun da la scolaziun e plan d'instrucziun

En Svizra è la scolaziun adequata d'uffants e da giuvenils ch'han in basegn da furmaziun spezial u ch'han in impediment francada en la lescha. La cumpetenza professiunala, giuridica e finanziaia da la scolaziun speziala è chausa dals chantuns. Quels èn obligads da definir en in concept da pedagogia speziala lur purschida concernent la pedagogia speziala e las mesiras. En ils singuls chantuns vegnan purschidas las suandantas furmas da scolaziun speziala:

Educaziun prescolara pedagogic-curativa
En l'educaziun prescolara pedagogic-curativa vegnan tractads uffants ch'han in impediment u che pateschan d'in svilup retardà, restrenschì u periclità. Da las mesiras da sustegn che vegnan fatgas en in context famigliar pon profitar uffants a partir da lur naschientscha fin maximalmain 2 onns suenter l'entrada en scola.

Scolaziun integrativa
La scolaziun integrativa consista da l'integratiun cumplaina u parziala d'uffants u da giuvenils ch'han in basegn da furma-

ziun spezial en ina classa da la scola regulara:

– cun profitar da las mesiras da pedagogia speziala che la scola porscha e/u
– cun ordinar mesiras rinforzadas che sa basan sin la Procedura d'evaluaziun standardisada.

Classas spezialas

En classas spezialas vegn admiss mo in dumber reduci da scolaras e da scolaras ch'han in svilup periclità e che na pon – cun gronda probabilitad – betg suandar l'instrucziun en la scola regulara pervia da lur difficultads (p.ex. difficultads da cumportament u d'emprender). Las classas spezialas èn in gener da scolaziun tranter la scola regulara e la scola speziala. Classas spezialas existan però mo pli en singuls chantuns.

Scola speziala

La scola speziala è ina part dal stgalim da furmaziun obligatoric ed è spezialisada sin tschertas furmas d'impediment u sin difficultads d'emprender e da cumportament. La scola speziala accepta mo uffants e giuvenils ch'han – sin basa da la Procedura d'evaluaziun standardisada – in dretg cumprovà sin mesiras rinforzadas. Ella è sutmessada ad ina procedura chantunala da permissiun. Ella po esser cumbinata supplementarmain cun ina purschida staziunara da collocaziun u cun ina purschida d'assistenza en structures dal di.

Purschidas pedagogic-terapeutic sco logopedia e terapia psicomotorica

En la logopedia vegnan diagnosticads e tractads disturbis da la lingua, da la pronunzia, da la vusch e da la comunicaziun. La terapia psicomotorica s'occupa da l'effect reciproc tranter recepir, sentir, pensar, muventar e cumportament sco er da sia expressiun corporala. Tar tuttas duas purschidas terapeutich-pedagogicas vegnan planisadas, realisadas ed evaluadas las mesiras da terapia correspundentas.

Finamiras da l'instrucziun e pretensiuns

Las finamiras da l'instrucziun e las pretensiuns per uffants e per giuvenils ch'han in basegn da furmaziun spezial èn concepidas en moda individuala, uschia ch'ellas correspundan a las abilitads da las scolaras e dals scolaras pertutgads. En spezial dependan ellas dal gener da l'impediment: Ina delezza sensorica u fisica na chaschuna betg a priori ina restricziun da l'emprender cognitiv. En quest cas stattan a disposiziun meds d'instrucziun spe-

zials ed agids per adempir las pretensiuns e las finamiras da la scola regulara.

En l'auter cas, sch'il svilup da l'abilitad d'emprender d'ina scolara u d'in scolar è restrenschì e na permetta betg da s'orientar vi dals plans d'instrucziun da la scola regulara, han las finamiras da l'instrucziun fixadas l'intent da cuntanscher in'indipendenza uschè gronda sco pussaivel ed in integratiun sociala uschè buna sco pussaivel.

En tuts dus cas vegni empruvà da chattar – tras las finamiras da l'instrucziun – l'equiliber optimal tranter il svilup maximal dal potenzial (sin plaun cognitiv ed en general) da mintga uffant u da mintga giuvenil cun promover il medem mument la realisaziun da sasez. Mintga furma da scola (scola speziala u scolaziun integrativa) emprova da cuntanscher quest equiliber.

Ils cuntengs e las finamiras da l'instrucziun ed il svilup vegnan fixads adina pli savens en Plans da svilup individuals che vegnan elavurads d'ina gruppa interdisciplinara d'experts ch'han da far cun l'uffant u cun il giuvenil. Questa moda da proceder pretenda ina buna coordinaziun e collavuraziun tranter las differents parts involvidas. Quellas sa cuntran regularmain per valitar da nov e per adattar las finamiras.

Giudicament da las scolaras e dals scolaras

La procedura da giudicament preferida da la pedagogia speziala e curativa è in giudicament cuntinuant e formativ che pussibilitescha in feedback regular per las scolaras e per ils scolaras sco er per ils geniturs. Il svilup da l'uffant u dal giuvenil vegn protocollà en in rapport sin la fin da l'onn da scola u sin la fin dal semester. Examens u notas per la fin da l'onn da scola èn plitgusch l'exceptiun. Quellas scolaras e quels scolaras ch'èn integrads en la scola regulara e che vegnan scolads tenor il plan d'instrucziun normal vegnan valitads sco lur conscolars. Scolaras e scolaras cun ina delezza pon dumandar mesiras da compensaziun per lur dischavantatgs (p.ex. prolungar il temp da l'examen; accompagnament d'ina terza persuna; adattaziun da las medias dals examens u er da la furma da l'examen).

Furmaziun professiunala

La furmaziun professiunala d'umans ch'han in basegn da furmaziun spezial e l'integratiun d'umans cun impediments en il mund da lavur èn ozendi temas impurtants. Tenor la Lescha federala davart la furmaziun professiunala èn ils chantuns obligads da preparar ils giuvenils per

la furmaziun fundamentala professiunala, sche quels han deficits da furmaziun suenter il temp da scola obligatoric. Per giuvenils senza ina soluziun da cuntinuaaziun porschan ils chantuns – sco «punt» dal stgalim secundar I al stgalim secundar II – differentas mesiras che preparan per la professiun (p.ex. purschidas transitoricas, manaschament da cas, onn che prepara per la professiun etc.).

En il rom da la furmaziun fundamentala professiunala èn regladas en la Lescha federala davart la furmaziun professiunala la furmaziun fundamentala professiunala da 3 u 4 onns (cun Attestat federal da qualificaziun AFQ) sco er la furmaziun fundamentala professiunala da 2 onns (cun Attestat federal da furmaziun professiunala AFP). En spezial la furmaziun fundamentala da 2 onns cun AFP sa drizza a giuvenils ch'han in basegn da furmaziun spezial. Per giuvenils ch'han in basegn da furmaziun pli grond exista supplementarmain ina scolaziun pratica (SPR). Questa scolaziun s'orientescha fermamain a las abilitads individualas dals giuvenils.

Cundiziuns generalas giuridicas en la pedagogia speziala

Ils dretgs dals uffants e dals giuvenils cun in basegn da furmaziun spezial vegnan reglads en la Constituziun federala sco er en pliras leschas federalas. Ina basa centrala è la Lescha davart l'egualitad da persunas cun impediments ch'è entrata en vigur il 2004. Ella cuntenga in paragraf davart la scolaziun adequata d'uffants e da giuvenils impedids; Art. 20, al. 1: «Ils chantuns procuran che uffants e giuvenils impedids survegnian ina scolaziun da basa adattada a lur basegns spezialas.» Al. 2: «Ils chantuns promovon cun furmas da scolaziun correspundentas l'integratiun d'uffants e giuvenils impedids en la scola regulara, uschenavant che quai è pussaivel e serva al bainstar da l'uffant u dal giuvenil impedi.»

Concordat da la pedagogia speziala

A partir dal 2008 èn ils chantuns responsabls per l'entir champ professiunal, giuridic e finanziaial da la scolaziun speziala d'uffants e giuvenils e per las mesiras pedagogicas spezialas. Co che mintga chantun organischescha concretamain las mesiras da la pedagogia speziala, è chausa d'in concept chantunal da pedagogia speziala che vegn approvà da l'autoritad chantunala (regenza u parlament).

En il Concordat da la pedagogia speziala fixeschan ils chantuns in rom naziunal per las mesiras las pli impurtantas en il sector da la pedagogia speziala. Ils elements centrals da quest Concordat èn instruments naziunals en il sector da la terminologia, standards da qualitat per reconuscher purschiders da prestaziuns sco er ina procedura da scleriment standardisada per eruir il basegn individual.

Tenor il Concordat han tut ils uffants e tut ils giuvenils (da 0 fin 20 onns) ch'han in basegn da furmaziun spezial e che vivan en Svizra il dretg sin mesiras da pedagogia speziala. La purschida da mesiras vegn fixada dals chantuns e cumpiglia las suandantas prestaziuns: cussegliaziun e sustegn; educaziun prescolara pedagogic-curativa, logopedia e terapia psicomotorica; mesiras da pedagogia speziala en ina scola regulara u speziala; assistenza en structures dal di u collocaziun staziunara en instituziuns da la pedagogia speziala (tut tenor basegn). Il Concordat è entrà en vigur l'onn 2011.

Broschura d'infurmaziun dal Servetsch psicologic che furma l'istanza da scleriment areguard la pedagogia speziala.

La presentaziun:
Dossier «Pedagogia speziala».

Dapli infurmaziuns:
chatta.ch/?hiid=3655
www.chatta.ch